

IAEA BEST MANAGEMENT
PRACTICES (BMPs)
FOR MAIZE IN LAOS

MAIZE
IN
LAOS

ເຕັກນິກທີ່ດີສໍາລັບ

ການປູກສາລີຢູ່ລາວ

ຂອງອົງການປະລະມະນູສາກົນ
BY Mohammad Zaman

ເຕັກນິກທີ່ດີສໍາລັບ
ການປູກສາລີຢູ່ລາວ

ຂອງອົງການປະລະມະນູສາກົນ

ຂຽນໂດຍ:

ມຸຮາມັດ ຊານານ

Mr. Mohammad Zaman, Ph.D

ແປ ແລະ ຮຽບຮຽງ:

ທ່ານ ນ ປອ ຈັນທະຄອນ ບົວລະພັນ

ທ່ານ ປອ ສິວງຽງແຂກ ພິມມະລາດ

ທ່ານ ພິນທະສິນ ຄັນທະວົງ

ສະໜັບສະໜູນໂດຍ

INTERNATIONAL ATOMIC ENERGY AGENCY (IAEA)
NATIONAL AGRICULTURE FORESTRY AND RURAL DEVELOPMENT
RESEARCH INSTITUTE (NAFRI)

ບົດນຳ

ສາລີ ເປັນພືດທັນຍາຫານທີ່ໃຫ້ຜົນຜະລິດສູງ ແລະ ບົບໂຕໄດ້ໃນວົງກວ້າງຖ້າທຽບໃສ່ພືດທັນຍາຫານຊະນິດອື່ນ, ເປັນໂອກາດທີ່ດີໃນການເພີ່ມການປູກສາລີໃຫ້ຫລາຍຂຶ້ນຢູ່ ສປປ ລາວ ໂດຍນຳໃຊ້ການປູກແບບກະເສດສຸມເພື່ອແທນຈາກການຖາງປ່າເຮັດໂຮ່ເຂົ້າ. ນອກຈາກນັ້ນ, ສາລີຍັງສາມາດປູກໃນພື້ນທີ່ຊຸມລະປະທານບ່ອນທີ່ເຄີຍປູກເຂົ້ານາປີ. ຜົນຜະລິດສາລີໃນ ສປປ ລາວ ປະມານ 1 ລ້ານໂຕນຈາກເນື້ອທີ່ 200,000 ເຮັກຕາ ຈາກສະມັດຕະພາບປະມານ 5 ໂຕນ/ຮຕ. ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີສາລີຫວານປະມານ 80,000 ໂຕນທີ່ປູກໃນ ສປປ ລາວ.

ສາລີ ແມ່ນນໍາໃຊ້ສໍາລັບຜະລິດຫົວອາຫານສັດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນສັດປີກ ແລະ ສັດປະເພດອື່ນໃນລາວ, ໂຮງງານຜະລິດອາຫານສັດສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຕັ້ງຢູ່ນະຄອນຫລວງວຽງຈັນ. ຊາວກະສິກອນສາມາດຂາຍຜົນຜະລິດສາລີທັງຢູ່ພາຍໃນເມືອງ ແລະ ສົ່ງມາວຽງຈັນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ລາຄາສາລີແມ່ນບໍ່ຄ່ອຍປົກກະຕິ ເຊິ່ງມັນເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນບໍ່ມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນການຂົນສົ່ງຂອງລາຄາສາລີແມ່ນສາເຫດມາຈາກພໍ່ຄ້າພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ໂຮງງານຜະລິດອາຫານສັດ. ພ້ອມກັນນັ້ນຍັງມີກຸ່ມສົ່ງອອກສາລີທີ່ຄວບຄຸມລາຄາຂອງສາລີເອງ. ເພາະສະນັ້ນ, ຊາວກະສິກອນຈະຕ້ອງໄດ້ຈັດຕັ້ງກຸ່ມຜະລິດເພື່ອເຮັດໃຫ້ມີບົດບາດໃນຕະຫລາດ ແລະ ຕໍ່ລອງລາຄາໄດ້, ແລະ ພາກລັດຈະອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນການຈັດຕັ້ງກຸ່ມຜະລິດ.

ການຜະລິດສາລີແບບກະເສດສຸມ

ລະບົບການຜະລິດສາລີທີ່ໜັ້ນຄົງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຜະລິດຢູ່ພາຍໃຕ້ເຂດທີ່ມີຊົນລະປະທານ ຫລື ເຂດທີ່ມີປະລິມານນໍ້າຝົນທີ່ແທດເໝາະທັງທົ່ວຜຽງ ແລະ ພຸດອຍ. ການນໍາໃຊ້ແນວພັນບັບປຸງທີ່ບັບຕົວໄດ້ດີ ແລະ ມີການຈັດການທີ່ດີ(ນໍາໃຊ້ເມັດພັນທີ່ມີຄຸນນະພາບ, ໄລຍະຫ່າງຂອງການປູກທີ່ເໝາະສົມ, ໃສ່ຝຸ່ນໃຫ້ພຽງພໍ, ຫັດນໍ້າພຽງພໍ, ເສຍຫຍ້າ ແລະ ຄວບຄຸມຜະຍາດ-ແມງໄມ້) ທັງໝົດນີ້ແມ່ນມີຄວາມຈໍາເປັນ ເພື່ອຍົກສະນັດຕະພາບຂອງສາລີໃຫ້ສູງ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ. IAEA ໄດ້ພັດທະນາຄູ່ມືເຫລົ່ານີ້ແມ່ນເພື່ອສະໜອງເຕັກນິກການຜະລິດສາລີທີ່ດີໃນປະເທດລາວ.

ການນໍາໃຊ້ແນວພັນສາລີບັບປຸງ

ການນໍາໃຊ້ເມັດພັນທີ່ມີຄຸນນະພາບແມ່ນຈາກເລີ່ມຕົ້ນຂອງການບັບປຸງການຜະລິດສາລີ. ຊາວກະສິກອນສາມາດຊື້ເມັດພັນສົ່ງເສີມ, ຫລື ເມັດພັນທີ່ເກັບຮັກສາໄວ້ເອງທີ່ມີຄຸນນະພາບທີ່ດີ. ເມັດພັນຂອງແນວພັນບັບປຸງຈະຕ້ອງເປັນເມັດພັນບໍລິສຸດ, ບໍ່ມີສິ່ງເຈືອປົນ, ປາສະຈາກເຊື້ອລາ ແລະ ແມງໄມ້ ແລະ ຕ້ອງເປັນເມັດທີ່ແຂງແຮງ (ເມັດເຕັມ, ສີ ແລະ ເມັດຕ້ອງໃຫຍ່ຂະໜາດດຽວກັນ ແລະ ບໍ່ມີຮອຍແຕກ). ການປູກເມັດພັນທີ່ບໍລິສຸດ ແລະ ມີຄຸນນະພາບດີຈະເຮັດໃຫ້ຄວາມງອກດີ, ສະໜໍາສະເໝີ ແລະ ການຈະເລີນເຕີບໂຕແຂງແຮງດີເທົ່າກັນ. ການນໍາໃຊ້ເມັດພັນທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງຍັງເຮັດໃຫ້ບໍ່ມີຕົ້ນຕາຍ

ແຂ່ງຂັນກັບຫຍ້າໄດ້ ແລະ ຍົກສະນັດຕະພາບໃຫ້ເພີ່ມຂຶ້ນໄດ້ 5-20%.

ຮູບທີ 1 ແນວພັນສາລີອາຫານສັດທີ່ນິຍົມປູກໃນ ສປປ ລາວ (A) LVN10 ຈາກປະເທດຫວຽດນາມ (B) CP888

ການກະກຽມດິນແບບອະນຸລັກດິນ ແລະ ນໍ້າ

ບ່ອນທີ່ພື້ນທີ່ຮາບພຽງ: ການປູກສາລີໃນພື້ນທີ່ຮາບພຽງຈະຕ້ອງໄດ້ໄຖ, ຄາດປັບໜ້າດິນໃຫ້ພຽງຍົກຄູ ແລະ ເຮັດຮ່ອງໂດຍນໍ້າໃຊ້ຄົນ ຫລື ກົນຈັກກໍ່ໄດ້ (ຮູບທີ 2 & 3). ຂະໜາດຂອງຄູຄວນມີຂະໜາດສູງ 50 ຊມ ແລະ ກວ້າງ 60 ຊມ. ສ່ວນການເຮັດຮ່ອງຄວນອ່ຽງໜ້ອຍນຶ່ງເພື່ອເຮັດໃຫ້ການລະບາຍນໍ້າອອກໄດ້ດີ ໂດຍສະເພາະໃນເວລາຝົນຕົກແຮງ.

ສໍາລັບດິນຄ້ອຍຊັນ: ສໍາລັບການກະກຽມດິນໃນພື້ນທີ່ຄ້ອຍຊັນຄວນມີການປູກຫຍ້າ (Paspalum atratum or Tephrosia candida or pineapple) ຕັດແລວຄ້ອຍຊັນຂອງໜ້າດິນແລ້ວປູກສາລີຫວ່າງກາງແຖວຫຍ້າ. ການປູກຫຍ້າຂວາງແລວຄ້ອຍຊັນຂອງໜ້າດິນຈະຊ່ວຍຫລຸດຜ່ອນການເຊາະເຊືອນ

ຂອງຊັນໜ້າດິນທີ່ອຸດົມໄປດ້ວຍທາດອາຫານທີ່ພຶດຕິຮຽນ, ຫລຸດຜ່ອນການໄຫລຜ່ານຂອງນໍ້າຝົນໃນເວລາຝົນຕົກ ແລະ ຍັງຊ່ວຍຍືດນໍ້າໃນດິນໄວ້ອີກດ້ວຍ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຝົນຜະລິດຂອງສາລີມີຄວາມຍືນຍົງເຖິງຈະປູກຕິດຕໍ່ກັນເປັນເວລາຫລາຍປີກໍ່ຕາມ.

ຮູບທີ 2. ວິທີການຍົກຄູ ແລະ ເຮັດຮ່ອງສໍາລັບປູກສາລີ

ຮູບທີ 3. ການເຮັດໜານ ແລະ ຮ່ອງສໍາລັບປູກສາລີຢູ່ໄຮກາດ, ນາຫາຮາສຕາ, ອິນເດຍ: (A) ການເຮັດຮ່ອງ ແລະ ໜານໂດຍໃຊ້ແຮງງານຄົນ

(B) ການເຮັດຮ່ອງ ແລະ ໜານໂດຍການນໍາໃຊ້ເຄື່ອງເຮັດຮ່ອງຕິດກັບລົດໄຖ.

ວິທີການປູກ

ວິທີການປູກທີ່ຖືກຕ້ອງມັນແມ່ນຈຸດສຳຄັນທີ່ສຸດເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດທີ່ດີ. ຈຸດປະສົງແມ່ນເພື່ອຈະເຮັດໃຫ້ການແຕກງອກທີ່ສະໝ່ຳສະເໝີ ແລະ ການຈະເລີນເຕີບທີ່ສະໝ່ຳສະເໝີ, ພ້ອມທັງມີລຳຕົ້ນທີ່ແຂງແຮງ. ສິ່ງທີ່ກ່າວມາເຫລົ່ານັ້ນເພື່ອເຮັດໃຫ້ສາລີຈະເລີນເຕີບໂຕໄວ ໃບປົກຄຸມດິນ ແລະ ຄວບຄຸມຫຍ້າໄດ້, ແລະ ສາມາດນຳໃຊ້ທາດອາຫານ ແລະ ນ້ຳໃນດິນໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບເຖິງແມ່ນຜົນທີ່ດັ່ງກ່າວຈະບໍ່ສະໝ່ຳສະເໝີ. ຖ້າການຈະເລີນເຕີບໂຕສະໝ່ຳສະເໝີມັນຈະເຮັດໃຫ້ການຈັດການງ່າຍຂຶ້ນ.

ໃນປັດຈຸບັນການຢອດເມັດສາລີຂອງຊາວກະສິກອນຢູ່ລາວແມ່ນນຳໃຊ້ສອງເມັດຕໍ່ຂຸນ ໄລຍະຫ່າງລະຫວ່າງແຖວ ແລະ ຕົ້ນປະມານ 50 ຊມ x 30 ຊມ ແລະ ບໍ່ມີການຖອນແຍກພາຍຫລັງເມັດອອກ, ເຊິ່ງມັນເຮັດໃຫ້ມີປະສິດທິພາບຕົ້ນຫລາຍ ແລະ ລຳຕົ້ນມີຂະໜາດນ້ອຍ (ບໍ່ແຂງແຮງ)ເຮັດໃຫ້ຕົ້ນລົ້ມເວລາອອກດອກ ສະນັ້ນເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດຫລຸດລົງ

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ແນວພັນທີ່ມີຄວາມສູງ ແລະ ນານສຸກແກ່ຄວນປູກໃຫ້ມີຈຳນວນຕົ້ນຕໍ່ຜືນທີ່ໜ້ອຍ (25,000 ຫາ 40,000 ຕົ້ນ/ຮຕ), ໃນຂະນະດຽວກັນແນວພັນທີ່ມີອາຍຸສັ້ນຕ້ອງປູກໃຫ້ມີຈຳນວນຕົ້ນຕໍ່ຜືນທີ່ຫລາຍຂຶ້ນ (50,000-80,000 ຕົ້ນ/ຮຕຕາ). ວິທີການປູກ

ແລະ ໄລຍະຫ່າງຂອງການປູກແມ່ນແຕກຕ່າງກັນຂຶ້ນກັບຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນ ແລະ ການຍືດນ້ຳຂອງດິນ. ໄລຍະຫ່າງລະຫວ່າງແຖວແມ່ນມີຕັ້ງແຕ່ 50 ຫາ 90 ຊມ ແລະ ລະຫ່າງຕົ້ນແມ່ນມີຕັ້ງແຕ່ 20 ຫາ 60 ຊມ.

ສຳລັບ ຜູ້ທີ່ໃຊ້ ຄື່ອງ ປູກຄວນເລືອກເຄື່ອງປູກທີ່ເໝາະສົມກັບຂະໜາດ ແລະ ຮູບຮ່າງຂອງເມັດສາລີ.

ຮູບທີ4 ການປູກດ້ວຍເຄື່ອງຢອດເມັດ

ການຈັດການນ້ຳ ການປູກແບບອາໄສນ້ຳຜົນ

ສາລີ ແມ່ນເປັນຜືດທີ່ຂ້ອນຂ້າງຫົນຕໍ່ການຂາດນ້ຳໃນຊ່ວງການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ພວນສຸກແກ່. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ການຂາດນ້ຳໃນຊ່ວງສາລີອອກດອກສົ່ງຜົນຕໍ່ຜົນຜະລິດຫລຸດລົງ ສະນັ້ນການໃຫ້ນ້ຳເພີ່ມແກ່ສາລີໃນຊ່ວງນີ້ແມ່ນຈະຊ່ວຍບໍ່ໃຫ້ຜົນຜະລິດຫລຸດລົງ (ຮູບທີ 5).

ເຂດທີ່ບໍ່ມີຊົນລະປະທານ, ຄວນຈະຂຸດໝອງເພື່ອເກັບນ້ຳໃນລະດູຜົນ ເພື່ອນຳໃຊ້ນ້ຳດັ່ງກ່າວຫມົດໃນເວລາແຫ້ງແລ້ວ ໂດຍສະເພາະໃນເວລາສາລີອອກດອກ.

ການນໍາໃຊ້ເສດຜິດ ຫລື ຫຍ້າປົກຄຸມໜ້າດິນຈະຊ່ວຍໃຫ້ຫລຸດຜ່ອນການລະເຫີຍອາຍຂອງນໍ້າໃນດິນ ແລະ ທັງເປັນການຄວບຄຸມວັດສະດື ແລະ ຫລຸດຜ່ອນນໍ້າຝົນໄຫລຜ່ານລົງດິນ, ພ້ອມກັບປ້ອງກັນ ການເຊາະເສື້ອນຂອງດິນ. ການເຮັດຄູທີ່ແໜ້ນໜ້າຊ່ວຍໃນການເກັບກັກນໍ້າຝົນທີ່ມີປະສິດທິພາບອີກວິທີໜຶ່ງ.

ຮູບທີ 5. ຈາກການຂາດນໍ້າໃນແຕ່ລະຊ່ວງຂອງການຈະເລີນເຕີບໂຕ (A) ການອະຫຍາດົວຂອງລໍາຕົ້ນ (B, C) ຊ່ວຍການຕິດເນັດ

ການໃຫ້ນໍ້າແບບປະຢັດ ຫລື ແບບຝົນຝ່ອຍ ຊາວກະສິກອນຈໍາເປັນຕ້ອງໄດ້ຫາດິນນໍ້າທີ່ຫລັງຈາກປູກເພື່ອໃຫ້ເນັດສາລິງອອກ ແລະ ອອກຮາກໄວ.

ຫລັງຈາກນັ້ນ, ຊາວກະສິກອນສາມາດເຮັດອ່າງນໍ້າບ່ອນຮາບພຽງ ແລະ ປ່ອຍນໍ້າເຂົ້າທຸກໆ 7 ຫາ 10 ວັນ ຂຶ້ນກັບສະພາບອາກາດໃນແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ. ຖ້າບ່ອນໃດທີ່ປູກສາລີແບບຍົກຄູ ຫລື ເຮັດຮ່ອງແມ່ນໃຫ້ປ່ອຍນໍ້າເຂົ້າໄປຕາມຮ່ອງ ແລະ ປ່ອຍໃຫ້ນໍ້າຊືນຜ່ານຄູ ຫລື ໜານປູກ. ວິທີການນີ້ແມ່ນມີປະສິດທິພາບດີກວ່າວິທີປ່ອຍນໍ້າໄຫລໄປທົ່ວສວນ. ການໃຫ້ນໍ້າຍົກແມ່ນເປັນວິທີທີ່ມີປະສິດທິພາບທີ່ສຸດ ເພາະເປັນການໃຫ້ນໍ້າໃສ່ຮາກຜິດໂດຍກົງ.

ການໃຫ້ນໍ້າລະບົບນີ້, ຈະຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ບໍ່າ ແລະ ປ່ອຍນໍ້າໄຫລຕາມທ່າຢາງໄປສູ່ບໍລິເວນຮາກຂອງຜິດ ນໍ້າຈະຢອດອອກໃສ່ບໍລິເວນຮາກຜິດໂດຍຜ່ານຫົວປ່ອຍນໍ້າ.

ຮູບທີ 6: ການໃຫ້ນໍ້າແບບຝົນຝ່ອຍ

ການຈັດການທາດອາຫານແບບປະສົມປະສານ ການໃສ່ຝຸ່ນອິນຊີຮ່ວມກັບປຸຍເຄມີ (NPK) ເປັນສິ່ງທີ່ສໍາຄັນເພາະວ່າຝຸ່ນອິນຊີຈໍາພວກເສດຜິດ, ຝຸ່ນຄອກສາມາດຕອບສະໜອງທາດອາຫານສໍາຮອງ (Ca, Mg, S, Cu, Fe, Mn, Zn) ແກ່ສາລີ ແລະ ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງໃນໄລຍະຍາວ. ເພາະສະນັ້ນຈຶ່ງແນະນໍາໃຫ້ໃຊ້ເສດຜິດ, ຝຸ່ນຄອກ, ສິ່ງເສດເຫຼືອທາງການຜະລິດທາງກະສິກໍາທີ່ຫາໄດ້ໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ໃສ່ເພີ່ມທາດອາຫານສະສົມທີ່ຈໍາເປັນ ລວມເຖິງທາດອາຫານສໍາຮອງທີ່ດິນມີບໍ່ພຽງພໍ ເພື່ອຍົກສະນັດຕະພາບຝົນຜະລິດໃຫ້ໄດ້ຕາມເປົ້າໝາຍທີ່ຕັ້ງໄວ້ໃນເບື້ອງຕົ້ນ.

ອັດຕາການໃສ່ຝຸ່ນ (ກກ/ຮຕ) ທີ່ແທດເໝາະໃນລາວ:

- ໃສ່ຝຸ່ນຄອກປະມານ 3 ຕ/ຮຕ + 120N, 26P ແລະ 50K ກກ/ຮຕ ເພື່ອຍົກສະມັດຕະພາບໃຫ້ໄດ້ 7-8 ຕ/ຮຕ
- ໃສ່ປຸ້ຍ N:P:K: 150N, 26P, 50K ກກ/ຮຕ ເພື່ອຍົກສະມັດຕະພາບຜົນຜະລິດໃຫ້ໄດ້ 9-10 ຕ/ຮຕ

ການໃສ່ຝຸ່ນ

ຝຸ່ນບົນ ຫລື ຂີ້ສັດອັດຕາສ່ວນ 3 ໂຕນ/ເຮັກຕາ ຄວນໃສ່ຮອງຜືນກ່ອນຄາດ, ຝຸ່ນເຄມີແມ່ນແບ່ງໃສ່ 2 ຄັ້ງ, ໃສ່ຫລັງຈາກສາລິງອາໄດ້ 15-20 ວັນ ແລະຄັ້ງທີ 2 ແມ່ນຫລັງອາຍຸໄດ້ 45 ວັນ, ເວລາໃສ່ປຸ້ຍໃຫ້ສາລີແມ່ນບໍ່ຄວນຫວ່ານເພາະວ່າບໍ່ພຽງແຕ່ສາລີເທົ່ານັ້ນທີ່ໄດ້ຮັບປຸ້ຍແຕ່ຫຍ້າກໍ່ຈະໄດ້ຮັບດ້ວຍ ເວລານັ້ນຫຍ້າກໍ່ຈະເຕີບໂຕໄວຂຶ້ນ ແລະ ປົກຫຸ້ນຕົ້ນສາລີ ສຸດທ້າຍຜົນຜະລິດຂອງສາລີກໍ່ຈະຫລຸດລົງ. ດັ່ງນັ້ນ ການໃສ່ປຸ້ຍສາລີຄວນໃສ່ຂ້າງແຖວ ຫລື ຢອດໃສ່ຂ້າງຕົ້ນສາລີ ວິທີດັ່ງກ່າວແມ່ນເປັນວິທີໃສ່ປຸ້ຍທີ່ມີປະສິດທິພາບກວ່າວິທີການອື່ນໆ ທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ສາລີນຳໃຊ້ປຸ້ຍໄດ້ ແລະ ເຮັດໃຫ້ສາລີແຂງຂັນກັບຫຍ້າໄດ້ຜົນຜະລິດສາລີກໍ່ຈະເພີ່ມຂຶ້ນ.

ດິນທີ່ມີບັນຫາ: ກ່ອນຈະນຳໃຊ້ປຸ້ຍ ພວກເຮົາຄວນແກ້ໄຂບັນຫາຂອງດິນໃຫ້ຖືກຕ້ອງກ່ອນເປັນຕົ້ນ ດິນເປັນກົດ (ດິນສົ້ມ), ດິນທີ່ມີທາດອາລູມິນຽມເປັນຜິດ, ດິນເປັນດ່າງ (ດິນເຄັມ) ແລະ ດິນທີ່ມີອິນຊີວັດຖຸຕ່ຳ. ຊາວກະສິກອນຄວນນຳໃຊ້ຂີ້ເຖົ້າ ຫລື ແກບເຜົາໃສ່ແທນປູນເຜືອ ແກ້ໄຂບັນຫາດິນເປັນກົດ ເພາະວ່າຂີ້ເຖົ້າ ຫລື ແກບເຜົາມີລາຄາຖືກ.

ການກຳຈັດວັດສະພິດ

ສາລີແມ່ນບໍ່ສາມາດແຂ່ງຂັນກັບຫຍ້າ ໂດຍສະເພາະຊ່ວງທຳອິດຂອງການຈະເລີນເຕີບໂຕ. ຫຍ້າຈະຍາດແຍ່ງຜືນທີ່, ນ້ຳ, ອາຫານ ແສງ ກັບສາລີ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງສາລີຢຸດສະງັກ ແລະ ສົ່ງຜົນຕໍ່ຜົນຜະລິດຂອງສາລີ. ບໍ່ພຽງເທົ່ານັ້ນ, ຫຍ້າຍັງໄປເຮັດໃຫ້ຄຸນນະພາບຂອງເມັດສາລີຕ່ຳ (ເມັດຫຍ້າບົນກັບເມັດສາລີໃນເວລາເກັບກູ້) ເມັດຫຍ້າເປັນບ່ອນທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດແມງໄມ້ ແລະ ເຊື້ອລາ, ທີ່ເປັນພາຫະນະຊຸກນຳເຊື້ອພະຍາດ. ຫຍ້າຍັງເປັນບ່ອນລີ້ຊັ້ນຂອງໝູທີ່ທຳລາຍສາລີ. ການຄາດຄະເນຜົນກະທົບຂອງຫຍ້າທີ່ມີຕໍ່ສາລີມີປະມານ (0%) ຖ້າມີການເສຍຫຍ້າດີ ແລະ ທັນເວລາ, 25% ຖ້າມີການເສຍຫຍ້າບໍ່ດີ, 75% ຖ້າເສຍຫຍ້າບໍ່ດີ ປະມານ 92% ຖ້າບໍ່ມີການເສຍຫຍ້າເລີຍ.

ການເສຍຫຍ້າທີ່ມີປະສິດທິພາບ ແມ່ນຕ້ອງໄດ້ເຮັດດັ່ງແຕ່ສາລີຍັງນ້ອຍ ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນການຫລຸດລົງຂອງຜົນຜະລິດທີ່ມີຜົນກະທົບຈາກຫຍ້າ. ຊາວກະສິກອນຕ້ອງນຳໃຊ້ວິທີການກຳຈັດຫຍ້າແບບປະສົນປະສານ ຄື: ການປູກ, ການເສຍຫຍ້າໂດຍໃຊ້ແຮງງານຄົນ, ໃຊ້ກົນຈັກ ຫລື ໃຊ້ຢາຂ້າຫຍ້າໄປພ້ອມໆກັນ. ເລີ່ມຈາກການເສຍຫຍ້າໂດຍໃຊ້ແຮງງານຄົນເມື່ອເຫັນວ່າຫຍ້າເລີ່ມມີຫລາຍຈະຢູ່ໃນຊ່ວງທີ່ສາລີມີອາຍຸປະມານ 20-25 ວັນຫລັງຈາກງອກ. ຫລັງຈາກນັ້ນແມ່ນໃຫ້ເສຍຕື່ມອີກ 1 ຫາ 2 ຄັ້ງ.

ຮູບທີ 7 ການນຳໃຊ້ກົນຈັກໃນການຕູບສາສີ ຫລັງຈາກເສຍຫຍ້າ

ການນຳໃຊ້ຢາຂ້າຫຍ້າແມ່ນຕ້ອງໄດ້ເລືອກຢາທີ່ຂ້າສະເພາະ, ສຳລັບຢາຄຸມເມັດສາມາດສິດກ່ອນ ຫລື ພາຍຫລັງຢອດເມັດ ແລະ ສຳລັບຢາຂ້າ ແມ່ນສາມາດສິດໄດ້ຫລັງຈາກສາສີ ແລະ ຫຍ້າເກີດ. ການນຳໃຊ້ຢາຂ້າຫຍ້າແມ່ນຈະຫລຸດຜ່ອນແຮງງານ (ປະມານ 1-2 ຄົນ/ນິ້/ຮຕ ໃນການສິດແຕ່ລະຄັ້ງ) ແລະ ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໜ້ອຍ ຖ້າເລືອກໃຊ້ຢາທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ສິດຖືກເວລາ.

ການປ້ອງກັນພືດແບບປະສົມປະສານ

ແມງໄມ້ ແລະ ສັດຕູພືດທີ່ມັກພົບເຫັນຫລາຍໃນສາສີ ແມ່ນລວມມີ: ດ້ວງເຈາະກໍ, ບັງກິນໃບ, ດ້ວງເຈາະເມັດ, ນອດ, ປວກ, ໝູ ແລະ ນົກ. ສ່ວນພະຍາດທີ່ພົບເຫັນຫລາຍ ແມ່ນຈຳພວກເຊື້ອລາທີ່ເກີດຈາກນ້ຳໝອກ, ພະຍາດໃບໄໝ້, ຂໍເມົາ ແລະ ອື່ນໆ. ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີຈຳພວກໄວຣັດຕ່າງໆເຊັ່ນ: ໄວຣັດທີ່ສະແດງອາການໃບດ່າງເປັນແຊກ

(maize streak virus, maize dwarf mosaic virus). ການປ້ອງກັນພະຍາດ ແລະ ແມງໄມ້ສາມາດເຮັດໄດ້ ໂດຍມີວິທີການດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- ກ) ທັງວິທີປ້ອງກັນ ແລະ ແກ້ໄຂ
- ຂ) ວິທີການທຳລາຍໃນກໍລະນີທີ່ມີການລະບາດຢ່າງຮຸນແຮງໃນເຂດໃດນຶ່ງ.

ການປ້ອງກັນພະຍາດ ແລະ ແມງໄມ້ແບບປະສົມປະສານ (IPM) ເປັນວິທີຄວບຄຸມແບບບໍ່ໃຊ້ສານເຄມີໃນການປາບສັດຕູພືດ. ໃນກໍລະນີທີ່ໃຊ້ສານເຄມີແມ່ນໃຫ້ສິດສະເພາະບໍລິເວນທີ່ມີການລະບາດຮຸນແຮງ.

ການປ້ອງກັນພະຍາດ ແລະ ແມງໄມ້ແບບປະສົມປະສານມີ 3 ຫລັກການພື້ນຖານຄື:

- (1) ນຳໃຊ້ແນວພັນທີ່ມີຄວາມຕ້ານທານ ແລະ ເຕັກນິກການປູກທີ່ດີ.
- (2) ສ້າງ ຫລື ຮັກສາລະບົບນິເວດໃຫ້ດີເພື່ອຮັກສາຄວາມສົມດຸນລະຫວ່າງແມງໄມ້ທີ່ມີປະໂຫຍດ ແລະ ແມງໄມ້ສັດຕູພືດ
- (3) ການນຳໃຊ້ກົນຈັກລະຍຸດເຂົ້າໃນການຄວບຄຸມສັດຕູພືດພາຍນອກເຊັ່ນການສິດພືດທີ່ເກີດເຊື້ອດ້ວຍນ້ຳໝັກຊີວະພາບ ຫລື ຢາປາບສັດຕູພືດອ່ອນທີ່ມີພົນກະທົບໜ້ອຍທີ່ສຸດຕໍ່ລະບົບນິເວດກະສິກຳ.

(A) ລັກສະນະຂອງພະຍາດລາດຳທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນພື້ນສາສີ
 (B) ລັກສະນະການທຳລາຍຂອງບັງເຈາະລຳໄມ້
 (C) ລັກສະນະການທຳລາຍຂອງໝອນເຈາະຝັກຮູບທີ່ 8 ບາງພະຍາດ ແລະ ແມງໄມ້ທີ່ມັກເກີດໃນສາສີ

ຕາກສາສີແມ່ນຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍແຜງເພາະສະນັ້ນຄວາມຊຸ່ມຂອງສາສີກ່ອນເກັບກູ້ຄວນມີປະມານ 17 ຫາ 18% ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນແຮງງານ ແລະ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຕາກ.

ການສີແກະເມັດສາສີ ແລະ ການອະນາໄມສາສີສາມາດແກະໄດ້ດ້ວຍມື ຫລືນຳໃຊ້ເຄື່ອງແກະເມັດເພື່ອແຍກເມັດ ແລະ ແກນສາສີອອກຈາກກັນ. ການອະນາໄມເມັດສາສີທີ່ແກະແລ້ວ ນັ້ນແມ່ນສາມາດນຳໃຊ້ເຄື່ອງຮ່ອນ ແລະ ເປົ່າເພື່ອແຍກເອົາເມັດລີບ ແລະ ສິ່ງເຈືອປົນອື່ນໆອອກ ເຊິ່ງເປັນຂັ້ນຕອນທີ່ສຳຄັນ.

ການເກັບກູ້ ແລະ ການປຸງແຕ່ງຫລັງເກັບກ່ຽວ
 ການເກັບກູ້ສາສີຖືກຕ້ອງຕໍ່ເວລາ, ຄວາມຊຸ່ມທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ການຈັດການທີ່ແທດເໝາະຫລັງຈາກເກັບກູ້ແມ່ນເປັນສິ່ງທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດເພື່ອປ້ອງກັນການເສຍຫາຍທາງດ້ານປະລິນາມ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງເມັດສາສີ.

ການເກັບກູ້
 ໂດຍທົ່ວໄປສາສີສາມາດເກັບກູ້ໄດ້ເມື່ອສັງເກດເຫັນວ່າຄວາມຊຸ່ມສາສີມີປະມານ 25%, ແຕ່ວ່າຂັ້ນຕອນການ

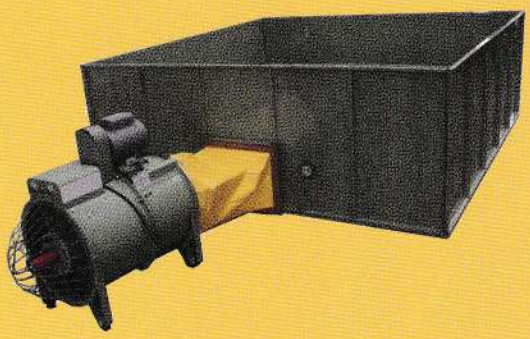

(A) ເຄື່ອງແກະເມັດ
 (B) ຊາວກະສິກອນດັດເຄື່ອງບັນເອົາມາໃຊ້ເຮັດເຄື່ອງແກະເມັດສາສີໂດຍບໍ່ຕ້ອງປອກເປືອກຮູບທີ 9 ການແກະເມັດສາສີ

ການຕາກເມັດສາລີ

ການຕາກສາລີສາມາດແບ່ງອອກໄດ້ເປັນສອງ ໄລຍະ ຄື: ຕາກທັງຝັກກ່ອນແກະເມັດ ແລະ ຕາກຫລັງຈາກແກະເມັດ. ຈຸດປະສົງຂອງການຕາກຝັກ ຫລື ເມັດແມ່ນເພື່ອ ຫລຸດຄວາມຊຸ່ມໃຫ້ເຫລືອ 14% ແລະ 12% ສຳລັບ ເມັດຝັນ. ການຕາກຊ້າຈະເຮັດໃຫ້ຄຸນນະພາບຂອງ ເມັດສາລີຫລຸດລົງ (ເມັດປ່ຽນສີ ແລະ ເຊື້ອຮາ afla- toxin). ການຕາກສາລີສາມາດຕາກໃສ່ຜືນຊີເມັນ ຫລື ຜືນຝຸ່ນທີ່ມີແສງແດດ ຫລື ມຸງຫລັງຄາດ້ວຍຜ້າຢາວ ໃສ່. ໃນກໍລະນີໃຊ້ເຄື່ອງອົບຄວນໃຊ້ອຸນຫະພູມປະມານ <math><60-65^{\circ}\text{C}</math> ສຳລັບນຳໃຊ້ໄປລ້ຽງສັດ ແລະ <math><43-45^{\circ}\text{C}</math> ສຳລັບເມັດສາລີທີ່ຈະນຳໃຊ້ເປັນເມັດຝັນ.

ຮູບທີ 10 ເຄື່ອງອົບເມັດສາລີແບບນອນ

ການເກັບຮັກສາ

ການປັບປຸງວິທີການເກັບຮັກສາເມັດສາລີໃນລະດັບ ຄອບຄົວຊາວກະສິກອນແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນບໍ່ວ່າ ເມັດສາລີສຳລັບຂາຍ ຫລື ເມັດຝັນ. ເມັດສາລີທີ່ແຫ້ງດີ ແລ້ວສາມາດເກັບຮັກສາໂດຍນຳໃຊ້ຖົງປຸ້ຍ, ເປົາປາມ, ກ່ອງທີ່ມີຝາປິດດີ. ການນຳໃຊ້ກ່ອງປັ້ນຈຸທີ່ມີຝາປິດ ແໜ້ນໜາຈະຊ່ວຍບໍ່ໃຫ້ສາລີທີ່ແຫ້ງດີບໍ່ສາມາດດູດ ຄວາມຊຸ່ມຈາກອາກາດໄດ້ຄືນອີກ ແລະ ມັນຍັງສາມາດ ບ້ອງກັນການທຳລາຍຂອງແມງໄມ້ໃນຊ່ວງເວລາເກັບ ຮັກສາໄວ້ໄດ້. ການບັນຈຸເມັດສາລີໃສ່ກ່ອງທີ່ກ່າວມາ ນັ້ນ ແມ່ນເໝາະສົມສຳລັບເມັດສາລີທີ່ຈະເກັບໄວ້ເປັນ ແນວພັນສຳລັບລະດູຕໍ່ໄປ.

ການນຳໃຊ້ກົນຈັກ

ການນຳໃຊ້ກົນຈັກແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນສຳລັບການ ຜະລິດຜືນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອເປັນການປະຢັດເວລາ ແລະ ແຮງງານເຂົ້າໃນການຜະລິດ. ແຕ່ວ່າສຳລັບຊາວ ກະສິກອນຂະໜາດນ້ອຍແມ່ນອາດຈະບໍ່ສາມາດທີ່ຈະນຳ ມາຮັບໃຊ້ການຜະລິດຂອງຕົວເອງ. ໃນກໍລະນີດັ່ງກ່າວ ພວກເຮົາສາມາດຈັດຕັ້ງເປັນກຸ່ມຜະລິດກໍຈະສາມາດຊື້ ເຄື່ອງຈັກມາຮັບໃຊ້ການຜະລິດໄດ້. ອີກທາງເລືອກໜຶ່ງ, ສຳລັບຊາວກະສິກອນຂະໜາດນ້ອຍແມ່ນຊື້ມາຮັບ ໃຊ້ການຜະລິດຂອງຕົນເອງ ແລະ ບໍລິການ(ຮັບຈ້າງ) ຄອບຄົວອື່ນໆໄປຜ່ອນ.

ເຄື່ອງມືທີ່ຮັບໃຊ້ການປູກສາສີໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນປະກອບມີຄື: ຈັກ, ເຄື່ອງໂຖດິ້ນ ແລະ ລົດໄຖທີ່ໃຊ້ສຳລັບກະກຽມດິນ, ເຄື່ອງປູກ, ເຄື່ອງຢອດເມັດ-ປຸຍ ເພື່ອປູກສາສີເປັນແຖວ. ເຄື່ອງມືເສຍຫຍ້າສາມາດໃຊ້ຈັກຫລື ແວກ ສຳລັບເສຍຫຍ້າຕາມແຖວຂອງສາສີ ຫລື ນຳໃຊ້ຢາຂ້າຫຍ້າຊີວະພາບ. ການເກັບກູ້ສາມາດນຳໃຊ້ເຄື່ອງເກັບກູ້ປະສົມປະສານກັບແຮງງານຄົນສຳລັບການກຳຈັດສິ່ງເຈືອປົນສາມາດນຳໃຊ້ພັດລົມເປົາກໍ່ໄດ້. ການຕາກສາມາດຕາກດ້ວຍຜົນຊີເມັນ ຫລື ມີແຜ່ນຮອງໃນບ່ອນທີ່ມີແສງແດດ ຫລື ໂຮງເຮືອນ ທີ່ເຮັດດ້ວຍຜ້າຢາງທີ່ມີແສງແດດສ່ອງຜ່ານ. ສຳລັບອຸປະກອນການເກັບມ້ຽນປະກອບມີກະເປົາ, ກະເປົາປ່ານ, ເຄື່ອງອົບເມັດ.

Joint FAO/IAEA Programme
Nuclear Techniques in Food and Agriculture

ສະໜັບສະໜຸນໂດຍ
INTERNATIONAL ATOMIC ENERGY AGENCY (IAEA)
NATIONAL AGRICULTURE FORESTRY AND RURAL DEVELOPMENT
RESEARCH INSTITUTE (NAFRI)